ANUL V. ARAD, Mercuri 25 Noemvrie v. (8 Decemvrie n.) 1915. Nr. 257.

ABONAMENTUL.
Pe un an . 28.— Cor.
Pe jumătate an 14.— „
Pe 3 luni . . . 7.— „
Pe o lună . . 2.40 „
Pentru România şi străinătate:
Pe un an. .40.— franci.
Telefon pentru oraş şi interurban Nr. 750.

ROMÂNUL

REDACŢIA şi ADMINISTRAŢIA Strada Zrinyi Nr. 1/a

INSERŢIUNILE se primesc la administraţie.
Mulţumite publice şi Loc deschis costă şirul 20 fil.
Manuscriptele nu se înapoiază.

Cuvântul partidului naţional.

— Discursul d-lui deputat Dr. Teodor Mihali. —

Arad, 7 Decemvrie 1915.

Incepându-se azi în parlamentul ungar desbaterea indemnităţii, d. deputat *Dr. Teodor Mihali*, din încredinţarea şi în numele partidului naţional român din Ungaria şi Transilvania a rostit următorul discurs:

On. Cameră!

In toate statele constituţionale conform uzanţei parlamentare indemnitatea prezentată de guvern este privită ca prilej de a se clarifica situaţia guvernului faţă de reprezentanţa poporului, care va să zică prilej pentru ca reprezentanţa poporului să cenzureze politica generală a guvernului şi pe acest temeiu să pronunţe încrederea ori neîncrederea sa faţă de guvern.

Reprezentant al partidului naţional român regnicolar, care face parte din acest parlament, după întemeiată chibzuire am ajuns la acea convingere, că — deşi partidul naţional român, asemenea celorlalte partide politice din ţară, dela isbucnirea răsboiului şi-a suspendat acţiunile proprii politice — totuş în situaţiunea actuală clarificarea raportului dintre partidul naţional român, dintre poporul român şi guvernul ţării este atât în interesul patriei, cât şi în acela al poporului român.

Condus de înţelegerea acestui interes superior înainte de toate trebue să constat, că raportul dintre partidul naţional român şi guvernul ţării se determină în deosebi, chiar exclusiv numai prin considerantele politicei interne, deoarece pe deoparte deciziunea în afacerile politicei externe cade numai parţial în competenţa parlamentului, pe de altă parte programul partidului naţional român regnicolar nici nu conţine considerante de politică externă.

Trebuind însă să fixez raportul dintre guvernul ţării şi partidul naţional român exclusiv în temeiul considerantelor politicei interne, cu adâncă durere mă aflu necesitat a declara, că în cursul înfiorătorului răsboiu situaţiunea întru nimic nu s'a schimbat.

Partidul naţional român la diferite prilejuri şi-a exprimat convingerea, că temeiul exclusiv al desvoltării sigure şi neconturbate a statului este îngrijirea uniformă de interesele tuturor individualităţilor ethnice şi păturilor sociale, cari compun statul. Dar trista experienţă dovedeşte, că aspiraţiunile şi desideratele naţionale, politice, culturale şi economice ale poporului român, legale, juste şi echitabile, au rămas până azi neîmplinite şi ca urmare firească a acestui fapt faţă de politica de guvernământ în Ungaria poporul român, resimte azi aceeaşi adâncă nemulţumire şi neîncredere, ca mai nainte.

Gravaminele noastre, pe cari din solicitudine pentru consolidarea şi pacinica desvoltare a statului la diferite prilejuri cu patriotică sinceritate le-am descoperit factorilor celor mai competenţi, au rămas neremediate. Iar dispoziţiile paliative de minusculă valoare, prin cari guvernul actual a încercat' să ia în considerare unele puţine dorinţi de ale noastre, în lipsa franchetei şi certitudinei neşovăitoare şi-au greşit ţelul. N'am experiat încă un singur semnal al vre-unei politice de stat, care ar putea să aducă în consonanţă pretensiunile integrităţii teritoriale şi de drept public a Ungariei cu condiţiunile existenţei naţionale a poporului român. Am aşteptat ca, sub durata răsboiului chiar, să fie remediate măcar cele mai adânc simţite gravamine ale poporului românesc. Milioanele cetăţenilor îşi varsă sângele prin câmpii de luptă. Ei au dat dovada maturităţii lor politice. Cu drept cuvânt am aşteptat deci, că încă în cursul răsboiului guvernul ţării va grăbi să desfiinţeze nedreptatea de veacuri şi să prezinte parlamentului legea despre sufragiul universal, secret şi pe comune, pe care imperativ o pretinde atât binele statului, cât şi interesul bineînţeles al tuturor cetăţenilor săi. Dar guvernul ţării n'a făcut-o şi astfel poporul român după răsboiu, cu mijloacele legii va fi silit să-şi continue lupta politică pentru condiţiunile existenţionale ale fiinţei sale naţionale şi pentru democratizarea statului.

Intre asemenea împrejurări cu justificată mândrie indicăm luptele viteze ale sutelor de mii de Români pe toate fronturile înfiorătorului răsboiu. Poporul românesc este nemulţumit cu situaţia sa politică în Ţeara-Ungurească, dar totuş sute de mii din fiii acestui popor îşi varsă sângele pentru patrie şi tron cu eroica vitejie moştenită dela părinţi, remarcată de mult în analele monarhiei şi acum recunoscută de lumea întreagă. Această vitejie sacrificătoare a fiilor noştri, precum ţinuta exemplară şi gata de orice jertfă a fraţilor noştri de acasă au creiat dovada decisivă despre patriotismul şi credinţa dinastică a poporului român. Partidul naţional român a afirmat în toate timpurile acest patriotism şi această credinţă, a căror contestare prea deseori s'a folosit ca pretext pentru politica îndreptată împotriva acestui popor şi pentru nedreptăţirea lui în calea guvernământului. Iată însă patriotismul şi credinţa dinastică a poporului român s'au dovedit mai tari ca stânca şi neavând condiţii. Guvernământul nedrept nu atinge patriotismul şi credinţa dinastică a acestui popor. Când deci neamul acesta cu mijloacele legii luptă pentru isbândirea şi asigurarea condiţiunilor existenţei sale naţionale, n'o face pentru ca prin rezultatul eventual al acestei lupte să fie întărit în patriotismul său şi în credinţa sa dinastică, căci acestea sunt fără condiţii, ci se luptă pentru aceea, ca prin asigurarea acestor condiţii sporind şi fortificându-se în cultură, avere şi valoarea sa etnică să se poată ferici în patria sa şi să-şi poată asigura un viitor mai fericit. Este interesul cel mai propriu al tronului şi al patriei, ca poporul românesc din Ungaria în calea desvoltării naţionale neconturbate să prindă putere, căci această putere este totodată puterea tronului şi a patriei.

Inţelegerea acestui adevăr va împrumuta efort mai mare luptelor politice viitoare ale poporului român şi sacrificiul de sânge vărsat atât de abundent, aşa simţim, întemeiază credinţa noastră, că această înţelegere pătrunzând conştiinţa tuturor cetăţenilor ţării în sfârşit va aduce implinirea pretensiunilor legale, juste şi echitabile ale poporului nostru.

On. Cameră!

Vitejia soldaţilor români în luptă şi ţinuta neexcepţionabilă şi patriotică a poporului român rămas acasă congruiază integral cu punctul de vedere al partidului naţional român regnicolar şi justifică politica totdeauna mărturisită şi urmată de acest partid. In numele acestei politici deci mi se impune datoria a declara, că partidul naţional român îşi susţine neschimbat programul său, pentru înfăptuirea aceluia va lupta şi în viitor cu toate armele legii, faţă de guvern nutreşte neîncredere, dar în cursul răsboiului se abţine dela orice acţiune politică.

De altfel cu considerare la starea de răsboiu, în care ne aflăm, pentru ca să oferim posibilitatea întreagă a învingerii definitive, proiectul de indemnitate îl primesc.

Mizeria.

Arad, 7 Decemvrie.

Săniile nu sună pe străzi cu clincănit vesel, zimbetul femeilor se ascunde, căci la ce ar fi bun? Cei ce lasă să fie seduşi zac în tranşee, ori poate în fundul pământului se întreabă cu glasul tăcerii: de ce am trebuit să murim! Vremea însă nu este oportună pentru sentimentalism şi a acoperi cu fraze galante realitatea, ar însemna a lustrui un stirv cu uleu de migdală. Ne aflăm în faţa realităţei, o iarnă grea, cum n'a fost poate niciodată îşi trimite solul alb şi în îmbrăţişarea lui amorţeşte ce-i ce aşteaptă mântuirea sa dela fenomenele intergranante ale umanismului.

Iarna este în deplina ei consecinţă, un anotimp de abnegaţiune şi suferinţă a omenimei. Iarna nu există decât în manifestarea ei brutală: iarna aşează pe fruntea fiecăruia cununa gândirilor negre. Iarna ne trebuesc mii şi mii de lucruri, a căror necesitate nu le-am simţit, şi organismul omenesc, disciplinat până la miracol de ştiinţa suverană, în faţa iernei îşi pierde cumpătul de rezistenţă, după analiza ştiinţei sociologice, criminalogia în lunile de iarnă să îmbogăţeşte cu 85% în urcarea delictelor.

Mizeria, acest blestem al inculturei omeneşti, căci în germenul ei, sărăcia nu este decât un surogat al claselor stăpânitoare — mizeria se resimte, cum este foarte firesc iarna mult mai tare, căci par'că primăvara cu farmecile ei insuflă milă în stăpânitor şi astupă şiroaele de revoltă ale celui asuprit. Iarna nu este însă iertătoare şi alta este a o privi din vitrina unei cafenele, ori pe lângă perdelele de mătase ale ferestrilor unui castel — şi altă iarnă se desface cu orizonturi de desnădejde în faţa celui ce colindă flămând şi surghiunit răspântiile drumurilor. Sociologia de bâlciu a constatat, că „mizeria" este icoana diapositivă a trândăviei intelectuale. Indeosebi pedanţii dela Bonn şi Heidelberg, constatau cu mare emfază că mizeria oraşelor şi a satelor în timp de iarnă nu înseamnă decât a clasifica omenimea după o anumită regulă: sunt oameni fericiţi, cari îşi pot purta iarna trupul în blănuri scumpe şi-şi pot trimite copiii la plimbare cu guvernante, şi sunt câţiva derbedei, cari îngheaţă pe drumuri, cu sticla de răchie în buzunare, ori se spânzură pe câte un arbor despoiat de frunze. Dar sociologia burgheză a lui Hegel este în mormânt. După Achille Loria s'a găsit un prinţ rus, Krapotkin, care ducând la isbândă neo-marxismul ortodox şi aplicându-l cu ajutorul fiziologiei tuturor manifestărilor sociale ale ominemei, a stabilit o nouă definiţiune a mizeriei. *Mizeria nu este nicidecum o consecinţă a laşităţei individuale, căci pe ea o produc fenomenele vieţii sociale, asemeni unui morb.*

Empiricii vedeau în bolnav numai pe unul, care sufere şi trebue să fie vindecat. Idealiştii s'au dus mai departe: în boala societăţei nu vedeau numai pe bolnav, ci analizau cauzele, cari îmbolnăvesc o societate şi căutau remediul scrutinând eventualităţile cu aceeaş rigurozitate, cu care au scrutinat trecutul unui proces de distrugere în organism. Idealiştii sociologiei moderne, un Ferri, Krapotkin, Elisée Reclus, Menger, Loria, un W. Sombart, au ajuns de mult la convingerea că individualitatea fiecărui om este în strictă afinitate nu numai cu atavismul, ci şi cu mediul, în care se desvoltă. Exemplul lui Reclus cu femeia nudă şi cu femeea de lux, este foarte potrivit pentru a-l sublinia. Un om îndată ce trăieşte într'o societate, trebue să accepteze, involuntar toate regulele impuse de ea.

Individul este silit prin legi şi presionat prin opinia publică de a-şi supune cu totul judecăţei colective principiile sale, iar ca de sentimentul lui de supunere să nu se abuzeze prea tare, omenimea, societatea, dar mai adesea clasele stăpânitoare au ştiut să scuze totdeauna distrugerea individualităţei din punct de vedere optimist: statul trebue condus „religionum auctoritate" şi personalitatea trebue totdeauna distrusă de dragul unei legi. Foarte adevărat, legile sunt pentru toţi şi ele nu scuză şi nu iartă. Individul ce greşeşte împotriva lor se pedepseşte nu numai ca să se răsbune păcatul lui, ci ca să se restabilească ordinea turburată. Asemeni unui cronometru, mehanismul vieţii de stat este de necrezut de fin şi un corp străin microscopic, căzut într'ânsul este în stare să-i distrugă punctualitatea întreagă. Legile sunt prin urmare totdeauna severe, căci orice abatere dela principiul de repulsiune morală ar însemna falimentul principiului de guvernare.

Am rătăcit pe câmpiile sociologiei moderne, ca nu cumva să fim învinuiţi că ne folosim numai de fraze în constatarea realităţei fiinţei noastre sociale — şi suntem dispuşi, a urma cu discuţia noastră, pentru edificarea spiritului public şi pentru a ne exercita rolul, pe care ni l'a dat soartea, de a examina nu numai din punct de vedere fatalist existenţa noastră, şi a nu căuta cauza relelor în propriile-ne scăderi, ci chiar pe baza argumentelor aduse din imperiul filosofiei sociale, a susţinea teza noastră, că pentru mizeria în care se află, cei ce se află în ea (negreşit mai mulţi de cum se crede) sunt tot atât de nevinovaţi de urzeala sorţii lor maştere, ca un om, care se îmbolnăveşte în somn, din pricina străinului, care îi deschide ferestile.

Discursul dlui dr. Teodor Mihali.

— Şedinţa de azi a camerei. —

Arad, 7 Decemvrie 1915.

Azi la orele $10^1/_2$ s'au început în parlamentul ungar desbaterile asupra legii de indemnitate prezentată din partea guvernului ţării.

Se ştie, că în noul regulament al camerei ungare, rezultat al luptei împotriva obstrucţiei din anii trecuţi, s'a indus dispoziţia, că desbaterea asupra proiectului de indemnitate nu poate să dureze mai mult de 4 zile. Acum însă opoziţia coaliată încercase înlăturarea acestei dispoziţii parlamentare şi trimisese la contele Tisza pe deputatul kossuthist *Sághy Gyula,* ca să ceară învoirea pentru o discuţie mai lungă asupra indemnităţii. Dar contele Tisza a refuzat pe motiv, că parlamentul şi de altfel are de data asta mult de lucru şi abia va putea să-şi absolve problemele până la sfârşitul lunei Februarie din anul viitor. Din proiectul de indemnitate contele Tisza a separat însă proiectul de lege referitor la ajutorarea materială a funcţionarilor de stat.

Refuzul premierului a înverşunat foarte mult opoziţia, care acum se pregăteşte la o desbatere mai vie şi mai extinsă asupra tuturor proiectelor, ce vor fi înaintate camerei. Discuţia s'a început azi cu desbaterea proiectului de indemnitate.

Literatură.

„Să am un venit de 50 de creiţari pe zi, să-i plătesc verişoarei mele pentru mâncare, nu m-aş mai întoarce la oraş. M-aş vindeca de tuse, de toate chinurile ce am îndurat şi fericită pentru restul zilelor aş cânta — natura".

Aşa se căeşte d-şoara Maria Cunţan doamnei Constanţa Hodoş, eminenta amatoare de literatură românească.

Poetei Cunţan i-ar ajunge un franc pe zi, ca să poată cânta natura şi altor „scriitori" nu le ajunge o sută de franci pe zi, ca să o uite. Poeta Cunţan ar fi fericită, dacă ar putea sta la sate, la Tilişca şi ar fi foarte îndestulată dacă onorata naţie iar da măcar un franc ajutor pe zi. Ce este adevărat, rugăciunea d-şoarei Cunţan întrece limitele modestiei, căci doar, lucru ştiut la Bucureşti precupeţele au cel puţin 50 de franci venit pe zi. Şi dacă i-ar pune cineva vina d-şoarei Cunţan că lucrările sale n'ar reprezenta artă adevărată! Aceasta nimeni n'o susţine. D-şoara Cunţan este o poetă de talent. Versurile ei fragede şi suave, asemeni florilor de munte au un colorit şi parfum deosebit. Firea-i nostalgică o apropie de Ada Negri şi de Annie Vivanti, în versul d-şoarei Cunţan este şi puţină, foarte palidă reminiscenţă din poeţii nordului, (Lenau, Iacobsen, Heine) dar majoritatea versurilor Mariei Cunţan sunt de inspiraţie curat românească şi în vremurile actuale, când fiecare valoare intelectuală trebue să-şi aibă înzecită influenţa, n'am putea tăgădui că o poetă de talia d-şoarei Cunţan, ar trebui să aibă prin nimbul muncei sale intelectuale un venit, care i-ar îngădui şi mici excese de ipertufie. Poete şi de altfel avem foarte puţine. Aproape ni le-am putea număra pe degete: în Bârlad, ascuns zace talentul Fatmei (Elena Farago). Despre *Alice Călugăru,* o nouă şi puternică promisie a talentului femenin, n'am auzit de-o vreme încoace nimic. Dna *Constanţa Hodoş* nu mai scrie bucăţi inspirate. Dintre poetele bucureştene, talentul *Constanţei Zissu,* a *Claudiei Millian* şi a *Vandei* (poeta socialiştilor) amorţeşte. A devenit fadă şi sterilă poezia femenină savurată de dna Ianculescu-Reuss... Speranţele ni s'au transpus aci în Ardeal. Şi într'adevăr, dacă privesc la ceea ce se scrie aci la noi în Transilvania, decepţia ironică, împinsă până la banalitate trebue să mă părăsească: pentru timpul actual, au răsărit câteva talente în literatura Ardealului, care promit mai mult decât două rânduri culese cu petit în istoria literaturii româneşti. Despre d-şoara *Ecaterina Pitiş* s'au spus deja atâtea frumoase, încât ar fi chiar inoportun să lăudăm şi de astădată versurile ce le publică în vremea din urmă. *Ecaterina Pitiş* este astăzi recunoscută cu toate premisele cetăţenei în republica artelor. Gingaş, foarte subtil şi foarte proaspet este talentul poetei noui: *Livia Rebreanu,* despre care încă nu s'a spus verdictul afirmativ: este o speranţă, ori o împlinire? Simt însă, că voiu exagera dacă voiu susţine că astăzi nici un talent de poet nu este cu atâta simpatie privit ca al d-şoarei L. Rebreanu. Versurile, ce le-a publicat în vremea din urmă în „Românul", au fost şi sunt citite cu atâta admiraţie, încât volumul apropiat al d-şoarei *Rebreanu* va trebui să însemne un eveniment literar. Dar analiza poetelor noastre ar trebui să aducă ca rezultat numele poetei cele mai mari în viaţă a Românilor: Maria Cunţan. Maria Cunţan întruchipează un simbol întreg: ea este cea dintâi premergătoare a emancipării femeilor noastre din Ardeal de sub tutela convenţionalismului. La noi femeile sunt încă jucăria sexului mai tare, femeea este învăţată din părinţi în părinţi, ca să ştie dospi cozonacul, să cunoască vârsta cocoşului de pe creastă, să aştepte singurul eveniment al vieţii sale, când cucernicul „absolvent de teologie" o socoteşte de coaptă pentru căsnicie şi în plânsul mamei şi în bocetul rudeniilor o transportă din casa părinţilor în o casă nouă. Mă vor ierta sprâncenatele, cu aserţiunea aceasta n'am vrut să mustru neamul alb. Din contră. Cred că elogiul îl aduc constatând, că semnele unui *femenism sănătos* se văd

Presidentul *Beöthy* deschide şedinţa la orele 10½. Raportorul Hegedüs Lóránt referează proiectul de indemnitate şi-l recomandă spre primire.

Contele *Károlyi Mihály* în numele partidului independist excepţionează faptul, că guvernul n'a prezentat buget regulat, ci cere numai indemnitate. Nu primeşte acea indemnitate, deoarece nu are încredere în guvern. Vorbeşte lung despre scumpetea, ce bântue în ţară.

Se insinuă atunci la cuvânt deputatul *Dr. Teodor Mihali* şi rosteşte discursul, pe care îl reproducem în fruntea ziarului.

Conducerea partidului naţional român simţise, că de astădată activitatea camerei ungare va oferi prilej de manifestare pentru toate problemele politicei interne a statului ungar şi în consecinţă a socotit, că şi partidul naţional român are datoria de a-şi fixa punctul său de vedere în faţa situaţiunii date. S'a simţit necesitatea asta mai vârtos în scopul de a se evita pe viitor divagaţiuni supărătoare şi chiar păgubitoare intereselor politicei româneşti din statul ungar, divagaţiuni şi excursii de vorbe şi stil, cari n'au nici un rost şi a căror utilitate chiar din punctul de vedere al interesului suprem de stat e foarte problematică. Sub greutatea acestor consideraţiuni în săptămâna trecută comisia de 10 a comitetului naţional român (dnii Dr. Teodor Mihali, Dr. Ştefan C. Popp, Vasile Dămian, Roman Ciorogariu, Dr. Nicolae Şerban, Dr. Nicolae Vecerdea, Dr. Valeriu Branisce şi Vasilie Goldiş) a avut o consfătuire în Budapesta. S'a desbătut întreg complexul de chestii, cari au de a face cu problemele politicei româneşti din Statul-Ungar şi după rezolvirea tuturor afacerilor curente ale partidului s'au discutat chestiile avizate sesiunei de acum a camerei ungare şi d. deputat *Dr. Teodor Mihali*, preşedintele clubului parlamentar al naţionalităţilor, a primit autorizarea de a lua cuvântul la desbaterea proiectului de indemnitate şi a preciza punctul de vedere a partidului naţional român din Ungaria şi Ardeal în faţa situaţiunilor date.

Azi d. deputat *Dr. Teodor Mihali* s'a achitat în chipul cel mai fericit de însărcinarea primită. A luat cuvântul la desbaterea proiectului de indemnitate şi cu calmitatea proprie acestui distins bărbat politic din Statul-Ungar, dar totodată cu energie impunătoare a izbutit să dea expresiune luminată gândurilor şi convingerilor, cari în zilele de azi frământă sufletul Românilor din acest stat. Discursul dlui Dr. T. Mihali e scurt, dar cuprinde totul. Nu se putea o formă mai potrivită pentru de a elucida credinţele naţiunei române din Ungaria şi Ardeal în această vreme grea nu numai pentru patria noastră, ci pentru Europa întreagă. Discursul dlui Dr. Teodor Mihali are importanţă istorică şi în numărul nostru de mâne vom reveni. De astădată manifestăm numai calda noastră satisfacţie pentru rostirea lui şi ne facem interpretul sentimentului obştesc adresând dlui Dr. Teodor Mihali cea mai vie mulţumită pentru înţelepciunea şi bărbăţia, prin care a ştiut şi astădată să fie păzitorul intereselor naţionale ale neamului nostru.

Dorinţi de pace.

Declaraţiuni cu prilejul Congresului internaţional al „Crucei Roşii".

Stockholm, 3 Noemvrie 1915.

Cu prilejul congresului internaţional al „Crucei Roşii" între delegaţii diferitelor state beligerante s'a discutat şi chestiunea păcii. Aceste discuţiuni n'au avut un caracter oficial. Congresiştii nici nu au fost convocaţi pentru a se încheia pacea, ci pentru a sonda terenul prielnic unei propuneri serioase de pace.

Baronul *Spiegelfeld*, reprezentantul Austriei la congresul „Crucei Roşii", fiind întrebat de un ziarist, a negat că ar fi vorba despre propuneri de pace.

Totuş, în convorbirile neoficiale dintre diferiţi delegaţi — spune Spiegelfeld, — s'au făcut aluziuni la încheierea cât mai repede a păcii.

D. *Arbusow*, reprezentantul Rusiei la congres, în urma aluziunilor făcute de d. Spiegelfeld, care a deschis vorba despre pace, a sondat terenul, cari ar fi pretenţiunile Austro-Ungariei.

Până acum nu s'a dat nici un răspuns definitiv la întrebările făcute.

D. Arbusow, senator, rus întrebat fiind de ziarişti, a spus că Rusia doreşte pacea, dar n'o poate cere tocmai acum, când duşmanul este pe teritorul rus. Rusia nu este bătută încă. Armata ei nu e bătută; s'a retras numai, iar reîmprospătarea cu trupe noi dă rezultatele cele mai frumoase.

In viitor, planurile Rusiei vor fi cu totul altele. Dar vorbind de pace, dacă Germania şi Austria o doresc, ele trebue să recunoască că Rusia nu este bătută şi să înceapă tratatele oficiale. Rusia ar fi dispusă să facă unele concesii, să garanteze reînfiinţarea Poloniei, dar crede că este necesar, pentru interesele ei, ca pe noul tron al Poloniei, să fie neapărat un prinţ din casa rusească.

Noi am comunicat pe cale neoficială reprezentanţilor Germaniei şi ai Austriei eventualele noastre condiţiuni de pace. Dacă Germania şi Austria doresc pacea, să ne răspundă la ele şi noi vom referi celor în drept.

In tot cazul, noi nu putem încheia o pace separată, deoarece tratatul dela Londra ne obligă să încheiem pacea odată cu celelalte puteri ale Quadruplei.

Este posibil ca în curând şi din partea Franţei, Angliei şi a Italiei să se convoace o comisiune ca şi aceasta de aici, ori poate chiar la aceasta, care să discute opiniile tuturor beligeranţilor.

Incă odată trebue să se accentueze, că noi n'am primit nici un mandat de a începe tratativele de pace. Pe propria noastră răspundere am făcut unele declaraţiuni cari, credem că sunt în concordanţă cu părerile guvernului nostru".

Ajutorarea preoţilor.

— Ecouri. —

In actualele vremuri vijelioase tot mai mult este neliniştită poporaţiunea din toate păturile sociale, din cauza scumpetei nemai pomenite a tuturor alimentelor şi articolelor de prima necesitate.

Guvernul ţării noastre prevăzând mizeriile la cari sunt espuşi din cauza scumpetei cu deosebire funcţionarii publici, a pregătit un proiect de ajutorare din tesaurul public în suma de 87 milioane coroane, care proiect se va desbate în sesiunea actuală a Camerei.

Despre modul cum vor fi împărţite ajutoarele celor avizaţi la ele, s'a ventilat puţin în publicitate, dar ceeace ne preocupă pe noi este constatarea făcută de redacţunea ziarului „Românul" în nr. 247, care se întreabă într'un temeinic primarticol, că oare preoţimea din care motiv e esclusă dela împărtăşirea acelor ajutoare de 87 milioane, ştiut fiind că şi preoţimea română e socotită între funcţionarii publici, având ajutor dela stat (congruă). Aprobăm întru toate cele scrise în primarticolul „Ajutorarea preoţimei" şi credem că întreagă preoţimea română dn această ţară va fi recunoscătoare ziarului nostru „Românul" pentru ridicarea glasului său, întru apărarea intereselor juste ale preoţimei române.

Privind în trecut, găsim pe preotul român în toată întinderea veacurilor triste şi grele, ducându-şi traiul său lipsit, prigonit şi apăsat de toate poverile unei vieţi legate mai mult de glie, decât îndreptat spre ţintele cele înalte. Tagma preoţească a fost şi este unica tagmă, care pare că trebue să se supună destinului, după cuvintele unui german: „Schweigen und weiter dienen", fără a aştepta vre-o răsplată materială.

E drept că guvernul ungar a venit întru ajutorarea preoţimei, cu proiectele despte congruă din anul 1898, 1909 şi 1913, cari ajutoare însă, asemănate cu ajutoarele altor slujbaşi publici, cu mai puţin rost în vieaţa publică, sunt foarte minimale. Ajunge să demonstrăm numai un singur caz. Un preot român cu 8 clase liceale şi maturitate, cursul teologic de 3 ani, aşezat într'o parohie, unde până în anul 1908 a fost un preot cu pregătire inferioară, e degradat la aceeaş soarte, primeşte acelaş ajutor dela stat, anume întregirea la venitele sale până la **800 coroane.**

Tot în aceeaş comună, se alege un învăţător cu 4 clase liceale, şi pedagogie, cu un salar fundamental de 1200 cor. plus gradaţiunile puse în vedere precum şi relutul de cvartir dela 240 cor. în sus, ceeace la preot în aceeaş comună e numai în 100 cor. socotit. Judece fiecine diferinţa de caualificaţiunea, posiţiunea fiecăruia şi remuneraţia din partea statului.

Asemeni comparaţiuni s'ar putea face cu alţi slujbaşi publici, şi în urmă se va constata că preotul cu pregătire academică e pus în aceeaş scală de gradaţiune cu servitorii cancelariilor administrative, cari n'au nici o pregătire, şi n'au nici a suta parte aşa misiune grea, precum e aceea a preoţimei.

Ni se va reflecta, că preoţimea are venite din stolă, şi venite din eclezia care o foloseşte. Acelora le vom răspunde, că da e drept că cu

şi la noi în Transilvania, chiar din cazul d-şoarei Cunţan, care s'a susţinut din publicistică.

Şi astăzi fetele de preot, har Domnului, prin iscusinţa minţii şi a mânei, au ajuns şi dânsele la un grad de cultură care nu le face cu totul victimele unei căsnicii nenorocite şi care le permite luxul de-a rămânea „fete bătrâne" în loc de a se jertfi prin o poruncă stupidă a societăţii unei convenţiuni. Emanciparea femeei este un semn de progres şi popoarele mari ale Apusului: Englezii, Francezii, Germanii, se folosesc de serviciul intelectual al femeiei fără să pretindă jertfa de ordin lumesc a sexului gingaş. In Anglia sunt cu duiumul: *advocate, medice, artiste, publiciste, profesoare la Universităţi*, în Franţa laboratorul chimic cel mai mare din lume îl conduce o femee: Madame Curie, în *Germania* femeea este nu arareori pusă în serviciul intereselor superioare ale statului şi în principiu, femeea poate ocupa ori care funcţie publică. La noi femeea — ierte-mi-se cuvintele — este obiectul unui levantism turcesc. In România femeea are relativ lucru mai bun, acolo, puţinemulte instituţii comerciale şi artistice, asigură o independenţă femeei, care însă nu este ideală.

Iată de pildă cazul d-şoarei Cunţan. — D-şoara *Cunţan* bolnavă şi tristă, după o muncă intelectuală de zeci de ani se duce din Ardeal în România. Şi are speranţa în dragostea luminei, în spiritul de jertfă al publicului şi al presei. Dar decepţia o copleşeşte nu peste mult, căci România nu poate asigura existenţa unei Maria Cunţan, căci în România femeea este încă obiect şi instrument şi îndată ce o femee se foloseşte de alururile independenţei, trebue să detragă consecinţele; pentru o poetă, fie aceasta chiar de talentul Mariei Cunţan, nu se află coniucturi atât de norocoase, la teatru, în presă, la editori, ca marea poetă să-şi poată asigura măcar un franc pe zi...

Dacă vremurile n'ar fi atât de sbuciumate, poate n'ar ajunge atât. Atunci ai putea apuca un sbiciu şi ai putea goni din biserica frumosului pe samsari. In vremurile aceste de-o tristă fierbere, spiritul combativ să va ascunde sub poalele ososului Marte.

Eu unul, nici n'aş fi vorbit, de cazul d-şoarei Cunţan, ruşinos prin esenţă şi aproape de necrezut în toată nuditatea lui, dacă la Ateneul bucureştean amatoarea de literatură Constanţa Hodoş n'ar fi afirmat din cuvânt în cuvânt ceeace eu poate am spus cu expunere ascuţit — ironică.

Emil Isac.

numele stola şi în ziua de azi există, numai cât cu greu se poate încassa, cu deosebire în timpuri de aceste, iar cât priveşte venitele pentru diferite servicii cari le prestează preotul român, trebue să mărturisim că în veacul al XX-lea al electricităţii, al aeroplanelor şi submarinelor, pentru serviciile aceste, au rămas taxele cele vechi de 4—20—40 fil. la primirea căror taxe preotului trebue să-i roşiască obrazul de ruşine, degradat fiind prin aceasta misiunea tagmei preoţeşti.

Iar ceeace priveşte venitele din porţiunile canonice (eclezii) de cari puţini preoţi au parte cu deosebire în părţile ardelene, iarăş putem susţinea, că acele eclezii în aceste timpuri, în lipsa braţelor muncitoare, rămân sau nelucrate sau apoi venitele acoper cheltuielile cu lucrarea acelor pământuri, aşa că de multe ori preotul e necesitat a cumpăra însuş bucate, deşi locueşte la sate. Ce să zicem apoi de acei preoţi cari n'au petec de loc dela biserică, sau cei dela oraşe, oare aceştia nu sunt supuşi mizeriilor aduse de scumpetea de azi?

Premerse acestea credem că nu se va găsi om cu judecată să nu considere de justă cererea preoţimei, spre a se împărtăşi de ajutoare din partea statului, cu atât mai vârtos nu va trece cu vederea guvernul ţării, care este ocrotitorul tuturor cetăţenilor şi tuturor slusbaşilor săi. Nici nu putem crede că preoţimea să nu fie răsplătită după merit în aceste timpuri pentru că numai şi numai preoţimei este a se mulţumi în primul rând, punctualitatea şi însufleţirea cu care au răspuns bravii noştri ostaşi la chemarea stăpânirii mai înalte, începând dela mobilizare şi până în prezent. E încă în vie memorie tabloul care ni se înfăţişează din timpul mobilizării generale, când preoţimea fără deosebire de lege, de pe amvon a îndemnat cu însufleţire pe cei chemaţi să-şi facă datoria faţă de tron şi patrie, şi făcând totodată cinste neamului din care face parte. Cum au plecat apoi ai noştri în sunetul clopotelor dela biserici, cu praporii şi cu preoţii în frunte, însoţind astfel dela mic la mare pe iubiţii noştri ostaşi până la marginea hotarului. Aceste sunt fapte cari nu se pot ascunde.

In decursul celor 15 luni de răsboiu tot preotul este acel factor, care fără remuneraţii îmbărbătează şi mângâie pe cei rămaşi acasă. La uşile preoţimei bat cei nenorociţi, pe urma celor căzuţi în răsboiu.

Pe lângă aceste să nu se uite serviciile dumnezeeşti, rugăciunile cari le înalţă preoţimea noastră în fiecare Duminecă şi sărbătoare pentru ca să ajute Prea Inălţatului nostru împărat şi rege Francisc Iosif I-ul şi ostaşilor lui ca să întoarcă taberele vrăşmaşilor în fugă...

De aceea avem neclintita convingere că înaltul guvern nu va lăsa la o parte factorul cel mai important în vieaţa publică şi va face parte şi slujitorilor altarului de beneficiul pus în vedere din trezorul public.

Rugăm totodată pe arhiereii bisericei române a nu lăsa în voia sorţii destinele preoţimei, precum rugăm şi pe deputaţii noştri a-şi ridica glasul la locurile competente, ca să atragă atenţiunea înaltului guvern asupra ajutorărei preoţimei în egală măsură cu ajutorarea celorlalţi funcţionari publici cu aceleaşi pregătiri şi rosturi sociale.

Spring, 3 Decemvrie.

Pr. I. Crăclun.

PENTRU „ALBUMUL DECORAŢILOR ROMÂNI"

nu uitaţi să trimiteţi redacţiei „Românului" grabnic fotografiile vitejilor noştri şi informaţiunile necesare (locul naşterii, regimentul, vârsta şi faptele răsplătite cu medalia respectivă).

Camera italiană a votat încredere cabinetului Salandra.

Roma, 6 Decemvrie 1915.

Şedinţa dela 4 Decemvrie a avut un decurs sgomotos. Şedinţa s'a început cu declaraţia deputatului *Meda* care a arătat necesitatea de a se face totul pentru obţinerea biruinţei şi pentru scurtarea răsboiului şi în acest scop nu e permis să *fie turburată armonia ţării şi activitatea guvernului.*

Fostul ministru de finanţe *Luzzatti,* a cerut guvernului ca fără optimism să ia toate măsurile extraordinare economice şi financiare, pentru a întâmpina marile primejdii. Urzitorii răsboiului *sunt bne înarmaţi din punctul de vedere economic şi militar, şi nu s'au sfiit să distrugă Belgia şi să omoare aproape Serbia.* Oratorul urează *reînvierea martirilor belgieni şi sârbi.* Ar fi fost neapărat necesară apărarea principiului de naţionalitate şi neatârnare în Balcan, dar diplomaţia ententei, a spus Luzzatti, a arătat în Balcan puţină energie şi prevedere.

Alăturarea Italiei la convenţia Londrei de a nu încheia o pace separată nu oferă destule garanţii, că pentru jertfele sale Italia va culege şi roadele corespunzătoare şi dacă va fi pusă pe acelaş picior cu ceilalţi aliaţi în ce priveşte raporturile diplomatice, militare şi financiare.

A luat apoi cuvântul prim-ministrul italian *Salandra,* care a spus că nu este în interesul ţării de a face noui comunicări cu privire la politica externă şi situaţia răsboiului. Guvernul italian îşi dă perfect seamă de gravitatea situaţiei şi de străduinţele ce trebuesc depuse pentru repurtarea victoriei. Credinţa guvernului în *biruinţa finală nu s'a clătinat.* Evenimentele norocoase şi nenorocoase l-au convins şi mai mult pe guvern despre necesitatea şi justeţa răsboiului, deoarece *fără acest răsboiu interesele şi prestigiul Italiei ar fi suferit o ştirbire ireparabilă.* Toate păturile poporului sunt azi convinse despre aceasta. Chiar şi populaţia de pe coasta Adriatică, care a avut mult de suferit, ştie că purtăm răsboiul în mare parte pentru ca în viitor să nu mai fie expuse la aceste suferinţe. Intensitatea topografică a Italiei în Marea Adriatică *poate fi refăcută numai printr'un răsboiu biruitor.* Italia va lăsa ca şi alte popoare să se arate în Marea Adriatică, dar *ea trebue să aibe hegemonia civilă în Marea Adriatică,* în urma intereselor şi superiorităţii ei culturale.

Trecând apoi la politica internă, Salandra a vorbit de activitatea cenzurei şi în mijlocul viilor strigăte de protestare ale socialiştilor — dânsul a spus că va sista cu desăvârşire acele ziare, dacă din interese nemărturisite, invenineazâ sufletul poporului italian şi înfăţişează jertfele răsboiului mai mari decât sunt în realitate.

Deputatul socialist *Maroni* a adus critici aspre cenzurei şi cultului d'Annunzio.

In mijlocul unor mari tumulturi, fostul ministru de externe *Zappelli* a declarat că răsboiul nu trebue să mai fie continuat. Dar cum continuitatea guvernului nu poate fi întreruptă — el preferă să se abţie dela votare.

Socialistul *Turati* a spus, că socialiştii vor vota contra guvernului, fiindcă acesta a voit răsboiul.

La votare, 405 au votat pentru şi 48 contra ordinei de zi a guvernului.

O listă de cărţi ieftine pentru soldaţii noştri.

De **Sinbad.**

In atenţia dlui Dr. Alex. Rusu.

Este Sinbad, călătorul din cele 1001 de nopţi arabe — este el marinarul, care străbate ţinuturile, dus de dorul de a cunoaşte tot mai multe şi mai multe ţinuturi — dar oricât de musulman este Sinbadul arab — Sinbadul român e *creştin,* slavă Domnului!

Sinbad, românul, a vrut să compună o listă de cărţi „nu prea mare şi *la nici un caz completă",* o listă a broşurilor, pe cari le *„cunoaşte"* şi pe cari le-ar „vedea bucuros în mânile soldaţilor noştri" (art. de fond *„Românul",* 224 a. c.) Zis şi făcut. A compus o listă de 191 de cărţi, în 10 despărţăminte.

Iată ce spunea, negru pe alb, Sinbad, recomandând broşurile: *„Dacă vor veni alţii şi vor completa lista* — cu atât mai bine. *Doresc chiar* această *completare binevoitoare.* E vorba **să se spargă ghiaţa** şi să ştie cetitorul *neorientat* ce ar putea trimite, ca să procure bucurie soldaţilor". (tot acolo).

Lista a apărut în „Românul" (229—334 a. c.) şi iată ce scria Sinbad în fruntea listei: „Accentuiez *din nou* că lista *nu* cuprinde tot ceea ce e vrednic de trimis. O mulţime de cărţi, pe cari le-aş fi recomandat, mi-au lipsit, *deocamdată,* şi n'am avut nici cataloagele de cărţi toate, câte-mi trebuiau. Astfel n'am putut utiliza cataloagele de cărţi ale librăriilor-editoare Ciurcu, Krafft, Bornemisa. *Se va găsi, poate, cineva care să completeze lista actuală.* Pe lângă toate *lacunele* acestea, pe *cari le recunosc,* cred că lista de faţă va aduce *servicii".* (No. 229).

Cine cunoaşte întreprinderile similare străine nu-mi va lua în nume de rău că am încercat şi eu să „sparg ghiaţa" la noi. Vedeam cum cer răniţii mereu lectură românească, ceteam articole inimoase, cari îndemnau: daţi, trimiteţi! dar nu găseam pe nici un *sfetnic,* care să pună umărul şi să recomande.

Mi-am zis: din tot ce ai cetit tu din copilărie, româneşte, recapitulează şi recomandă ce poţi recomanda cu inima împăcată!

Lista vor completa-o alţii, încet pe încetul, căci n'au ieşit toate de-a gata, ca Pallas Athenae din capul lui Joe, dar mi-te o listă vrednică de cetit.

Aşa am recapitulat cele cetite, cu cataloagele bibliotecilor ieftine în mână, punându-mi ca principiu să nu recomand cărţi, cari costă mai mult de 1 coroană.

Că mulţi nu vor fi satisfăcuţi cu lista mea? Dar *nici chiar eu* nu eram mulţumit pe deplin, după cum am declarat-o.

Vine d. *Dr. Alexandru Rusu* şi-şi scrie observaţiile dsale în *„Cultura creştină"* (Blaj, a. V. No. 17). Articolul a fost reprodus în „Românul" (249). Sinbad numai *mulţumitor* poate fi dlui Rusu pentru cele scrise. După ce constată d. Rusu că lista e *„compusă cu multă grijă",* găseşte următoarele greşeli capitale: 1. un „defect de naştere": „îi lipseşte o întreagă grupă de cărţi, care *trebuia* să intre în listă, şi chiar la locul prim: grupa productelor aşa numitei *literaturi religioase";* şi 2. *„prevalează cărţile pentru intelectuali".*

Să ascultăm pe rând, ce are să spună Sinbad la aceste invinuiri aduse de d. Rusu.

Sinbad ştie prea bine că în privinţa „literaturii religioase" lasă de dorit lista compusă de dânsul. In lista din articolul de fond (224) a amintit „Mângâierea ostaşului", care e chemată să contrabalanseze „Visul maicii Preciste", care se răsboieşte cu dogmele noastre. Dacă a trecut peste literatura religioasă fără să-i dea atenţia cuvenită în listă, nu a făcut-o fiindcă a vrut să o desconsidere, nici fiindcă nu era pătruns de adevărul că tocmai literatura religioasă joacă un rol important, primordial, în spitalele şi tranşeele noastre, nici pentrucă — Doamne fereşte! — n'ar fi creştin bun — ci pur şi simplu din cauză că *nu s'a priceput* ce să recomande. Era pătruns de dictonul latinesc: *sutor, ne ultra crepidam* — mai pe româneşte: nu vorbi despre ceea ce nu ştii temeinic! Conştiinţa sa îi spunea că nu va putea recomanda în *cunoştinţă de cauză* cărţi bisericeşti inexcepţionabile şi de aceea a lăsat *în grija altora* misiunea aceasta onorifică.

Şi-a adus aminte Sinbad de greutăţile întimpinate la noi chiar de instituţii culturale, ca „Asociaţiunea", când a fost să se tipărească cărţi bisericeşti, cari să satisfacă şi pe gr. catolici şi pe gr. orientali. Şi-a mai adus aminte de încordările latente ale celor două confesiuni şi — *necunoscând mai temeinic* literatura bisericească — a preferit să lase compunerea unei liste în grija altora, mai chemaţi decât dânsul.

Să recomande, claie pe grămadă, tot ce a apărut la Ciurcu, Krafft, Arhidiecezana din Sibiiu, din Blaj, etc.? Dar nici n'a avut timpul necesar să frunzărească cărţile acestea. Te pomeneai că recomandă — din greşală — o broşură ca cea tipărită la Georg Haiser în Sibiiu: *„Rugăciune folositoare"*, pe care — durere! — o cer soldaţii noştri din tranşee şi care cuprinde pasagii revoltătoare. (Intre altele dă sfatul autorul „rugăciunii folositoare", că dacă cineva nu va crede în rugăciunea de faţă, „să o scrie şi să o lege de gâtul unui câne şi să puşte după el şi va vedea că nu-l va nimeri". (pg. 8.)

Ca să se vadă cât de greu a fost pentru Sinbad să compună o listă de cărţi bisericeşti, vrednice de a fi cetite de cei răniţi prin spitale şi de cei prin tranşee, urmeze aici o listă de cărţi bisericeşti.

I. Editura tipografiei arhidiecezane gr. or. din Sibiiu).

Acatistul prea sf. născătoarei de Dzeu şi alte rugăciuni. (Legat simplu 1.70 cor.).

Rânduiala liturgiei şi carte de rugăciuni pentru tinerimea gr. or. ortodoxă română, (leg. 0.30).

Carte de rugăciuni. (broşură de 24 pag.)

Cărticică de rugăciune către Preasf. născătoare de Dumnezeu, (broşură de 64 pag.) cu „Visul maicii Preciste".

II. Editura librăriei Ioan I. Ciurcu (Braşov).

Carte de rugăciune, (ed. III.) (leg. 0.32).

Cântece religioase poporale. (0.50 broş.).

Cele 15 suferinţe ascunse ale lui Iisus Christos (cu il., broş 0.30).

III. Editura W. Krafft, Sibiiu.

Acatistul preasf. Născătoarei de Dzeu, (cu il. colorate), (legat simplu 1.20 cor.)

Mic acatist, (leg. 0.70; legat fin 1 cor.)

Epistolie a Dlui nostru Isus Hristos. (legat 0.20 cor.)

Mântuirea sufletului de Vămile văzduhului. (broş. 0.16).

Cinstitul paraclis al sf. Haralambie. (broş 0.24).

Cinstitul paraclis al preasf. Născătoarei de Dumnezeu (broş. 0.10).

Taina celor 12 Vineri mari şi *rugăciuni pentru vremuri rgele.* (ed. V.) (leg. 0.20, broş. 0.10).

Visul maicii Domnului (cărticică de rugăciune) (leg. 0.20).

•

IV. Editura „comitetului de caritate al capelei române" din *Viena* pentru soldaţii români răniţi. *„Mângâierea Ostaşului"* (de mai mulţi preoţi. — Fără preţ. Broş. 64 pg.)

V. Cărţile înşirate până aci sunt pentru gr. orientali. O listă a cărţilor tipărite de institutul de editură arhidiecezan din Blaj, ne lipseşte, deocamdată. Şi din Blaj s'ar putea cita multe broşuri şi cărţi de conţinut religios. (D. Dr. Rusu va şti face selecţia cea mai potrivită).

(Va urma).

Comunicate oficiale

despre mersul răsboiului.

Biroul telegrafic ungar ne trimite spre publicare următoarele telegrame oficiale:

Budapesta, 6 Decemvrie .— Se comunică dela cartierul general:

Pe frontul rus: Nu sunt evenimente.

Pe frontul italian: Pe frontul dela Isonzo artileria duşmană a continuat canonadele, cari au fost direcţionate cu vehemenţă îndeosebi către capul podului Goriţei. Oraşul Goriţa şi satul învecinat San Peter au fost din nou expuse împuşcăturilor de tunuri duşmane de toate calibrele. Pe sectorele de pe platoul Doberdo infanteria italiană a atacat în cursul zilei Redipuglia şi Palazzona, iar seara la San Martino. In toate direcţiile i-am respins. Pe linia Tirolului duşmanul şi-a extins focurile artileriste dela împrejurimea Landarei până la poziţiile noastre nordice din valea Ladro.

Pe frontul sudostic: Spre vest şi sudvest dela Novibazar şi pe drumul ce duce dela Mitroviţa spre Ipek trupele noastre înaintează pe teritor muntenegrin. In ţinutul Pestava Karas am respins Muntenegrinii în poziţiile lor principale. La ost de Ipek am bătut o trupă sârbească. Trupele noastre se apropie de oraş. In luptele de ieri am făcut prisonieri mai mult de 2100 soldaţi.

•

Berlin, 6 Decemvrie. — Se comunică dela marele cartier general:

Pe frontul occidental: Pe diferitele puncte a liniei de răsboiu s'au dat lupte de artilerie, bombe şi granate de mână. Aproape de Bapaume am nimerit cu împuşcăturile noastre două aeroplane engleze. Personalul aparatelor a murit.

Pe frontul oriental: In zorile zilei de ieri, un atac rusesc direcţionat contra liniei noastre la sudvest de lacul Balut (la vest de Riga) s'a zădărnicit cauzându-le pierderi considerabile. Un aeroplan german, atins de artileria rusească împreună cu personalul de echipă a fost salvat de trupele noastre lângă Marcrafen (la malul mării curlandeze).

Pe frontul din Balcan: La sud de Sienita şi nordost de Ipek am respins trupe sârbe şi muntenegrine.

•

Budapesta, 6 Decemvrie. — Se comunică dela comandamentul marinei de răsboiu:

La 5 c. dimineaţa circulatorul nostru Novarra şi câteva torpiloare prin focuri de artilerie au scufundat la San Giovani di Medua zece vapoare de diferite mărimi cari transportau muniţii de răsboiu. Un vapor a făcut explozie. Vasele noastre au fost înconjurate de canoanele duşmane, cari însă nu le-au putut cauza stricăciuni. Vasul nostru de răsboiu Varasdiner a nimicit corveta franceză Fresnel. Comandantul, al doilea ofiţer şi 26 soldaţi au fost făcuţi prisonieri. In noaptea de 23 Noemvrie, o altă flotă mai mică a noastră a scufundat un vapor duşman armat cu trei tunuri şi un vas de transport, ambele încărcate cu muniţii şi în drum dela Brindisi spre Durazzo. Personalul rămas în viaţă, dintre cari 4 marinari de răsboiu sunt prisonierii noştri. Personalul vasului de transport a fost eliberat pe luntrile de salvare.

Răsboiul european.

Ofensiva rusească în Galiţia.

Bucureşti. — Din Iaşi se anunţă: Rusia a închis circulaţia prin frontiera dela Ungheni, din cauza concentrării trupelor în Basarabia. In cercurile ruseşti de aici se afirmă că Rusia pregăteşte o mare ofensivă pentru care până acuma a concentrat la Kisenev 175.000 oameni.

Frontul Riga-Dünaburg.

Zürich. — Corespondentul din Petrograd al lui *„Petit Parisien"* anunţă, că petrecând 14 zile pe frontul dela Riga-Dünaburg a câştigat impresia că *frontul rusesc e destul de puternic* şi că s'au luat din partea Ruşilor toate măsurile pentru împiedecarea unei noui ofensive a duşmanului. Alimente şi muniţie soseşte pe acest front în belşug. In unele sectore Ruşii sunt în preponderenţă cu focul lor. Ei sunt mereu în activitate îndărăptul frontului. Rezerve stau la dispoziţie şi generalii ruşi sunt de părere că pe acest front trupele germane nu sunt mai tari decât cele ruseşti. Ei speră, *că vor îndoi frontul german când se va da ordin pentru începerea ofensivei.*

A căzut un comandant de corp italian.

Lugano. — Generalul *Trombi*, unul dintre cei mai destoinici comandanţi de corp ai armatei italiene a căzut în lupta dată la Isonzo în 28 Noemvrie. A mai căzut şi colonelul *Cmetta.*

Schimb de telegrame între Cadorna şi Kitchener.

Lugano. — Ministrul de răsboiu englez, *Kitchener* a adresat şefului statului major italian, *Cadorna* o telegramă, în care mulţumeşte pentru primirea amicală, de care s'a bucurat la cartierul principal italian şi îşi exprimă admiraţia sa faţă de armata italiană, în a cărei biruinţă speră cu siguranţă.

Cadorna răspunzând dă expresiune mulţumirei sale pentru recunoaşterea importantei acţiuni a armatei italiene din partea lui Kitchener. Trimite salutările sale cordiale generalului, care a creiat puternicele armate engleze, cari luptă cu fermă credinţă în biruinţa finală împreună cu aliaţii împotriva duşmanului comun.

Noui transportări de trupe franceze în Balcani.

Bucureşti. — Din Roma se anunţă: Din Marseille şi Algeria au plecat multe trupe franceze de pe colonii cu destinaţia spre Salonic, Gallipoli, Mudros şi după cum se svoneşte şi în Albania.

Bulgarii au ocupat Diacova.

Berna. — Ziarele italiene anunţă că trupe bulgare au intrat în oraşul albanez Diacova unde au făcut enormă pradă de răsboiu.

Resturile armatei sârbeşti în oraşele albaneze.

Bucureşti. — „Universul" anunţă din Durazzo că paşa Essad şi statul major sârb s'au înţeles ca trupele rămase ale armatei sârbeşti să fie plasate în oraşele albaneze. Din Italia au sosit mari transporturi de alimente.

Luptele cu Muntenegrinii.

Budapesta. — Se comunică dela cartierul de pressă: Muntenegrinii au făcut ieri zadarnice sforţări să se răsbune printr'o ofensivă înverşunată pentru bătaia primită la Plevlie şi Sandjac. Coloanele muntenegrine au început o ofensivă în şase direcţiuni în contra trupelor noastre pe munţii Kojen Planina şi Csehotin, în speranţă, că vor reuşi să respingă trupele noastre spre Plevlie. Planul lor a eşuat. După o luptă scurtă dar aprigă, Muntenegrinii s'au retras în direcţie spre sud şi sudvest. Trupele noastre au înaintat mereu şi Muntenegrinii au atacat din nou armata noastră în Celebie, la hotarul Bosniei, unde au fost bătuţi Muntenegrinii la 27 Noemvrie.

Muntenegrinii au mai atacat trupele noastre lângă Ljubnica, dar au fost respinşi.

Guvernul sârbesc la Scutari.

Paris. — *„Le Temps"* are următoarea informaţie:

Persoane cari sosesc din Albania spun că regele Muntenegrului a plecat la Scutari să întimpine pe bătrânul rege Petru şi guvern sârbesc. Suveranului aliat i se prepară o primire călduroasă.

Se svoneşte că *Essad-paşa* deasemenei va pleca la Scutari, însoţit de mai mulţi şefi ai malisorilor şi altor triburi albanezeşti, pentru a participa la conferinţa cu guvernul sârbesc cu scopul ca să facă rezistenţă invaziei bulgaro-germane în Albania.

•

Roma. — Agenţia Stefani anunţă că primul ministru *Pasici* a sosit în 28 Noemvrie la Scutari împreună cu ceilalţi miniştri sârbi.

•

Roma. — In Scutari a avut loc un consiliu de răsboiu prezidat de moştenitorul sârb Alexandru, în care s'a luat hotărâre pentru continuarea răsboiului cu ajutorul Inţelegerii.

Mare consiliu de răsboiu în Paris.

Lugano. — Şeful locţiitor al statului major italian, generalul Porro împreună cu generalul rus Gilinsky vor lua parte la marele consiliu de răsboiu din Paris în care se va desbate situaţia generală a răsboiului relevând în deosebi situaţia din Balcani.

Consiliu anglo-francez în Calais.

Paris. — Agenţia Havas anunţă: La consiliul ţinut la Calais au luat parte şi şeful statului major englez Muray şi un delegat al afacerilor externe, iar de parte franceză şeful politic al ministerului de externe Margerie şi şeful statului major Graziani. In consiliul care a durat trei ore şi jumătate s'au desbătut numai afaceri importante de actualitate.

Proviziunile armatei sârbeşti prin Albania.

Berna. — „Messagero" anunţă că s'au luat toate măsurile pentru ca armata sârbă să fie provăzută cu alimentaţie cu transporturi făcute prin Albania de nord. Pentru aceste transporturi râul Boiana e foarte potrivit, care leagă lacul Scutari cu Marea Adriatică. Pe aceasta linie au şi sosit deja transite pe seama armatei sârbeşti. Pe linia Antivari—Podgoriţa peste Muntenegru de asemenea se efeptuesc transite de muniţii.

Pregătirile ruseşti în Basarabia,

Bucureşti. — Ziarelor din Bucureşti li se anunţă din Tulcea: In direcţia comunei Patlageanca la depărtare de vre-o cinci mile engleze de Tulcea, Ruşii pregătesc mari rezerve de muniţii şi materii alimentare. Inmagazinările acestea sunt sporite zi de zi cu transportul ce se continuă zi şi noapte cu opt vapoare de transport şi tot atâtea şlepuri. Cea mai mare parte a muniţiilor este transportată din Ismail şi Odessa. In urma acestor magazine de muniţii,

autoritățile române au construit legătură de telefon cu Patlageanca.

600.000 Italieni la dispoziția Quadruplei.

Roma. — In întrevederile dintre Kitchener și Salandra s'a stabilit ca Italia să pună la dispoziția Quadruplei 600.000 de soldați pentru a interveni în Balcani și în Egipt.

România.

Tratativele Inițelegeii cu România. — Rușii se tem de un atac al României. — Tratativele bulgaro-române. — România nu e ostilă Bulgariei. — Cărbuni din Rusia. — Sosirea a 30 vagoane cu piatră vânătă. — Rechiziționarea vaselor din porturile românești. — Reinceperea circulației trenurilor prin punctul Vârciorova—Orșova. — Tratat comercial turco-român.

Arad, 7 Decemvrie.

„Le Temps" anunță din Petrograd că în zilele apropiate se va da un comunicat oficial despre tratativele, cari au avut loc între puterile Inițelegerii și România.

•

Fratele primului ministru român d. Vintilă Brătianu a făcut în clubul partidului liberal din București următoarele declarațiuni:

Se prevede, că ambele partide beligerante vor trimite la primăvară forțe mai mari pe frontul din Macedonia și Tracia. *Atunci se va decide și atitudinea statelor cari au păstrat până acum neutralitatea. Noi trebue să ne păzim de orice pas neprecugetat, ca să nu ne compromitem.*

•

Un ofițer superior rus, de origine basarabeană, care călătorise în zilele trecute din Iași spre Pascani a făcut următoarele declarații:

„In Rusia cu toții simt că situația este grea, dar nimeni n'a pierdut încă speranța că, până la sfârșit, tot noi vom învinge pe austro-germani, cu o singură condițiune însă: **România să nu ne sară în coastă".**

•

Se știe că dela intrarea în războiu a Bulgariei, transitul mărfurilor venite pe linia Salonic-Niș-Sofia a fost complectamente oprit în urma întreruperei liniei Salonic-Niș. România are actualmente în portul Salonic peste o mie de vagoane de mărfuri destinate României. Guvernul român și bulgar studiază acum posibilitatea de a transita aceste mărfuri prin Salonic via Adrianopol, partea aceasta a Turciei fiind acum în posesiunea Bulgariei.

In zilele apropiate se va întruni o comisie româno-bulgară din partea căilor ferate a celor două state, care va discuta modalitățile pentru transportarea prin Adrianopol a mărfurilor destinate României și oprite în Salonic.

•

Ziarelor din București li se anunță din Sofia: Organul guvernului bulgar, „Utro" a fost autorizat să publice următoarea declarație:

Ministrul Bulgariei la București d. **Radev** *s'a prezentat la ministrul de externe al României d.* **Porumbaru,** *care i-a declarat în cursul conversației că România nu se gândește să ia o eventuală atitudine ostilă față de Bulgaria.*

•

„L'Independance Roumaine" anunță că înțelegerea ruso-română privitor la provederea României cu cărbuni din Rusia e perfectă. Rusia a luat asupra sa ca să furnizeze cantitatea de cărbuni necesară României. Primele vagoane cu cărbuni au și sosit din Mariampol la Galați și au debarcat 8000 tone de cărbuni.

•

Un tren compus din 30 vagoane de piatră vânătă, a cărei lipsă era atât de mult simțită în România a sosit ieri dimineața la Ungheni, venind din Rusia.

•

In interesul apărărei naționale autoritățile militare române au hotărît rechiziționarea tuturor vaselor, remorcherelor, șlepurilor și bastimentelor de orice natură cari se găsesc în porturile românești dela 16 Noemvrie c. și aparținând atât particularilor cât și societăților private străine de navigațiune.

•

Se anunță din București: Circulația trenurilor a reînceput spre Ungaria prin punctul Vârciorova-Orșova.

In momentul de față nu e de cât un singur tren de călători pe zi cu corespondență pentru Budapesta. E trenul care pleacă dela București la orele 9.15 seara și care sosește dimineața la orele 5.50.

A mai fost pus în circulație și un tren de mărfuri. Vagoanele române de cereale merg direct până la Orșova, unde sunt transbordate în vagoanele ungurești.

•

Ziarul „Ikdam" aunță că între România și Turcia, au început tratative pentru încheierea unui tractat de comerț.

Tratativele acestea — adaugă „Icdam" — avându-se în vedere relațiunile de bună prietenie dintre ambele țări, vor fi încoronate de succes.

INFORMAȚIUNI

Arad, 7 Decemvrie 1915.

De vorbă cu ofițerii noștrii.

Zilele aceste s'a oprit pe la noi în trecere spre casă d. locotenent Vasile Barbu *din regimentul 64 orăștian. D-sa este în concediu de 14 zile după o campanie neîntreruptă de un an, din Noemvrie 1914. Este decorat și amănuntele participării d-sale în campania activă, vor fi date în* Albumul decoraților români, *ce va ieși — întâiul volum — pe Anul nou...*

Regimentele noastre, regimentul 64, ce pilde de eroism prezintă în istoria lor din actuala campanie! Abia când stai de vorbă cu un ofițer român, comandant timp îndelungat al coloanelor de voinici, ți-e sguduit sufletul de fiorii tari ai încăerărilor, măcelului infernal, ți-e emoționat de elanurile ostășești cu cari se asvârl în asalturi ei... chipeșii vlăstari ai trunchiului românesc.

D. Barbu este un cunoscător al sufletelor soldaților noștri, este unul dintre cei ce le poartă o caldă solicitudine de impresia cu experiență bogată. Militar de profesie, d-sa are merite din timp de pace, căci năzuințele d-sale de a stârpi buruiana alfabetismului din sufletul Moților ne sunt cunoscute. Invățase pe Moți slovă românească, ținuse școală cu ei. Și când a bătut ceasul participării în campanie pe frontul muscălesc, se poate închipui încrederea voinicilor în neobositul lor povățuitor, luminător.

Și 400 de verste a bătut regimentul 64 din Maiu până acum pe cele meleaguri muscălești, și, câte tablouri a reținut ochiul ager al dlui locotenent Barbu, îndeosebi de când d-sa a ajuns adjutantul regimentului (1 Septemvrie cor.). O, dela Cicarzev până peste Baranovice, ce expediție înfricoșată, câți voinici mândri îmbrânciți de plumb, câte obstacole învinse de eroismul feciorilor noștri: Ivangorod, Gole, Sohodol, Brest-Litowsk.

Cicarzew — *cumplit botez de sânge.*

Baranovice — *ultima glorie a regimentului 64, căci este nodul de căi ferate rusești ce duc de aici spre Brest-Litowsk, Slonim, Vilna, Minsk, Rowno.*

Sperăm ca în Cartea noastră de aur să avem până în amănunțimi viforoasa poveste a luptelor acestui regiment de eroi, și doar ne va sta într'ajutor s'o istorisim fidel după d. locotenent Barbu, eroicul comandant, impunătoarea noastră figură militară care ascunde o caldă inimă românească.

In amintirea iubiților noștri ostași căzuți. Neconzolatul Octavian Veștemianu, sodal mașinist-tipograf în Sibiiu, întru eternizarea memoriei iubitului și bravului său frate Demetriu Veștemian, fost măestru covrigar în Avrig, înrolat în luna Faur c. la honvezi și căzut la 3 Iunie c. pe câmpul de răsboiu, a binevoit a dărui 10 cor. la Fondul Andreiu baron de Șaguna, pentru ajutorarea cu preferință a văduvelor și orfanilor ostașilor noștri căzuți pe câmpul de onoare. Pentru prinos, dorind odihnă lină celui ce-și doarme somnul veșnic departe de ai săi, exprimă sincere mulțumite Victor Tordășianu, prezidentul Reuniunei meseriașilor sibiieni.

Esundarea Murășului și a Someșului. In urma schimbării rapide a timpului zăpada a început să se topească și Murășul a esundat în locurile mai expuse. Hotarele satelor Cisteiul unguresc, Ciunga și Veresmort în mare parte au fost inundate. In Micoșlaca valurile au dus morile de apă, pe unele locuri podurile, girezile de fân și de paie. De asemenea e inundat drumul de țară dintre Murăș-Uioara și Aiud, ceeace a împidecat comunicația pe această linie principală.

Din Cluj se anunță că valurile umflate ale Someșului au răpit de pe stabilimentul de scânduri a lui Grosz vre-o 10,000 lemne de plute după cari bieții oameni au făcut o adevărată vânătoare. Aceste lemne sunt transportate din pădure pe valurile Someșului, până la stabilimentul care e situat la malul lui. Zadarnică a fost orice sforțare, valurile însălbătăcite le-au răpit cu adevărată furie. S'a făcut adevărată vânătoare după aceste lemne, cari pe ici-colo au și reușit să scoată 2—3 stâlpi de copaci și scânduri. Muncitorul Balog István, vrând și el să apuce un copac, prins de valurile gheţoase, a dispărut înainte de a-l fi putut salva.

Esundarea a făcut pagube și la stabilimentul de pompare al orașului care de asemenea a fost inundat de valuri.

Mare incendiu într'un oraș din România. Din București se anunță că în orașul Pascani Sâmbătă noaptea s'a iscat un foc groaznic. Șaptezeci de case au ars complect. Pagubele sunt foarte mari, mai cu seamă că în învălmășeala grozavă mulți oameni și-au aruncat pe ferestri toate lucrurile de valoare, care au fost detruite în lumea îngrămădită pe străzi. Abia câteva case au fost asigurate.

Decorați. Locotenentul *Ioan Sârbu* dela reg. 3 de vânători, și sublocotenentul *Brut Păcurar* dela reg. de infanterie Nr. 33, au fost decorați cu *Signum laudis* pentru ținuta eroică din fața dușmanului. Amândoi ofițerii români luptă pe frontul italian. D. Păcurar e decorat a douaoară cu aceasta distincție.

Adausuri la medaliile de bravură. La ministerul de răsboiu încurg în timpul ultim numeroase petițiuni pentru permisiunea, ca adausul la medaliile de bravură să fie plătit și pe timpul cât se află respectivul decorat în captivitate de răsboiu, ca acest adaus să fie plătit și rudelor în timpul acesta și ca să fie plătit și după moartea celor ce au fost decorați cu medalia. După hotărârile §. 41, 3 din Gebührenvorschrift, partea primă, dreptul la adaus încetează cu moartea și nu există un drept la el în timpul unei captivități. Acest adaus este un adaus personal care nu poate fi plătit la alte persoane. Plătirea anticipată pentru un timp mai lung nu este permisă după aceste hotărâri. Adausurile cari n'au fost primite de decorați se țin după moartea lor de averea mortului. Aceste cereri sunt deci de anunțat la diregătoriile, cari se ocupă cu averea mortului și numai prin această diregătorie se poate cere plătirea adausurilor. — (Foaia militară Strefleur).

Exportul cerealelor din România. Se anunță din Burdujeni: Exportul se face acum ni modul următor:

Carele românești ce sosesc cu cereale dela diferite localități merg până la rampa austriacă și acolo hamalii transportă sacii pe brațe, până dincolo de frontieră, unde se încarcă în cară nemțești și se transportă la Iţcani.

E probabil că în cursul acestei săptămâni austriacii să trimită carele lor până la frontiera României.

Plecarea expediției de pace a lui Ford — fără Ford. Ziarul „Politiken" anunță din Newyork: Deoarece fabricantul de automobile Ford a uitat să-și ia pașaport, expediția lui de pace a plecat fără el.

Guvernul Statelor-Unite a publicat în presă o declarație prin care desaprobă planul lui Ford. Roosevelt a declarat, că expediția n'are să fie avantagioasă Uniunei, fiindcă are să se facă de râs în Europa. Cu prilejul acestei expediții casa de jos din Anglia va adresa ministrului de externe întrebarea dacă guvernul

englez va aduce la cunoştinţa guvernului Statelor Unite, că expediţiila lui Ford şi Brian sunt primite cu nesimpatie în Anglia. Preşedintele Wilson a primit peste 20,000 telegrame în care este solicitat ca împreună cu celelalte state neutrale să contribue la restituirea păcei.

Pentru răniţii invalizi români din Budapesta. Ni se scrie din Budapesta: Pentru a putea procura câteva clipe vesele şi senine — celor peste 100 de invalizi români aflători aici — de sf. sărbători ale Crăciunului, procurându-le daruri, şi în urma „Apelului" publicat luna trecută în ziarul „Românul", au binevoit a ne trimite sume de bani următoarele persoane:

Dna Emilia Dr. Raţiu, Sibiiu	10 cor.
Dna Minerva Schaffer, Kathigbrunn	5 cor.
D. protopop Dr. Mladin, Lugoj	5 cor.
Prin dna Valeria Novacoviciu, o listă de subscripţie din comuna Gerbocz Banat	20.70 cor.
Total	50.70 cor.

In numele răniţilor-invalizi de aici, ţin să mulţumesc, pe această cale dnelor, dlor de mai sus, pentru faptele marinimoase, şi sumele trimise, pentru a mai putea îndulci puţin inimile ostaşilor noştri, cari se ştie atâtea şi atâtea au avut de suferit, în ţara rusească, ca prisonieri de răsboiu...

Am mai primit un pachet de cărţi din partea dlui C. Cismaşiu, Selişte, cum şi gazetele zilnice ce apar la noi le primim zilnic dela diferite persoane.

Toate acele persoane de bine, cari până acum au trimis cărţi, jurnale şi bani, primească mulţumirile sincere ale oştenilor de aici, mulţumiri pornite din inimile lor curate!

Deasemenea primească *I. P. S. Sa dl episcop Dr. Frenţiu din Lugoj mulţumirile şi respectul ce-l păstrează acei peste 250 de răniţi din diferitele spitale de aici — pentru serviciul divin oficiat şi asistat fiind de P. C. Sa d. canonic Papp din Gherla, cum şi pentru cuvintele frumoase, pline de evlavie, adevăr şi îmbărbătare adresate răniţilor români — în trecerea I. P. Sale prin capitală.*

Bieţii Români! De aproape 15 luni n'au mai avut ocazia să asculte sf. liturgie, oficiată în dulcea noastră limbă strămoşească!

Ce fericiţi au fost savurând acele cuvinte calde adresate lor şi cu lacrimi în ochi au ascultat frumoasa cuvântare a înaltului nostru arhiereu!

Să ne trăiască la mulţi şi fericiţi ani!

•

Cărţi, gazete, sume de banii, cât de mici, rog să se trimită tot pe adresa: *Ioachim Dordea, artist, m. kir. Rokkantügyi hivatal, Budapest II. Szegényház-u. 36. III Em. 11 kórterem.*

Dăruiri. Comuna bis. gr. ort. rom. din Ghilad a trimis 5 cor. pentru orfanii celor căzuţi pe câmpul de luptă şi 5 cor. pentru eroii atinşi de tuberculoză, în loc de cunună peritoare pe mormântul regretatului preşedinte Tima Albu.

D. Ioan Bratu înv. dir. şi soţia sa Ana n. Mille din Tilişca au trimis 10 cor. pentru fondul ziariştilor în loc de cunună pe mormântul iubitului lor cumnat şi frate Aurel Mille, notar în Fofeldea.

D. Dr. Simion Zászló, kadett Etappenpost 131 a trimis 5 cor. pentru eroii batalionului IV din reg. 33.

Mulţumiri!

Regele Petru al Serbiei. Ofiţeri sârbi sosiţi la Salonic povestesc că în decursull luptei dela Pirot care a durat cinci zile, regele Petru a parcurs în automobil întreg frontul, apoi, călare, cu sobia scoasă, a îndemnat soldaţii la luptă.

Spre apusul zilei, regele, părăsit de forţă, epuizat de oboseală, a leşinat.

Pe câmpia dela Cosovo, cu toate că suferea de reumatism, regele, sprijinit de doi soldaţi, călare a străbătut printre rândurile sârbeşti, însufleţind pe comandanţi cu exemplul său. — (Gaz. de Lausanne).

Miliarde pentru scopuri de binefacere. „Hamburger Fremdenblatt" anunţă următoarele: Cu ocazia aniversării sale de 80 ani, Andrei Carnagie, a declarat că are intenţia să-şi lase toată averea pentru scopuri de binefacere. De multă vreme se nizuia să uşureze mizeriile, dând ajutoare pentru cari şi azi a dăruit 1600 milioane.

Din 10 Decemvrie nu vor mai fi pânişoare. Monitorul oficial ungar publică o ordonanţă a guvernului prin care se opreşte pentru toată Ungaria, începând cu 10 Decemvrie, fabricarea de chifle, jimble, pâinişoare din făină de grâu sau amestecat cu secară sau orz. Abateri dela această dispoziţie vor fi pedepsite cu o amendă până la 600 cor., sau închisoare până la 2 luni.

Maeterlinck despre morţii răsboiului. Ziua morţilor care în Franţa se serbează cu veneraţie şi în zile de pace, ăst an, cei mai de seamă scriitori consacră admirabile aduceri aminte morţilor răsboiului. Afară de Anatole Fance, Maurice Maeterlinck scrie cu profundă frumuseţe despre aceşti eroi în coloanele nrului dela 1 Nov. a lui „Excelsior" din Paris. Ceeace scrie este adresat memoriei soldaţilor tuturor naţiunilor. Scriitorul plin de ură la începutul răsboiului, impresionat astăzi de grozăvia măcelului, printre altele scrie următoarele:

„Cei cari au căzut pentru patria lor, n'ar trebui consideraţi de morţi. Un alt nume de cinste ar trebui să le dăm, fiindcă nu poartă nici o comunitate cu cei ce-şi sfârşesc vieaţa în tihnă, cele mai de multe ori a vieaţă goală, neroditoare. Moartea e întotdeauna grozavă, la care singura excepţie o dă moartea de pe câmpul de răsboi. Intotdeauna este urmată de disperare şi inerţie, în braţele gloriei însă moartea-i mai sublimă decât naşterea şi în urma ei se naşte o altă vieaţă durabilă. Nici o altă vieaţa nu poate da naştere unei trăinicii, decât aceia care într'o clipă este aruncată de-o viaţă tânără cu dreptul zilelor şi a anilor unei vieţi. Nu este altă jertfă asemuitoare aceleia adusă de ei.

Dela noi depinde să reîncepem firul vieţii lor rupt aşa de grabă. Orice credinţă pofesăm, oricare e Dumnezeul la care ne închinăm, e cert, că viaţa unită e cu moartea şi morţii şi vieţuitorii nu reprezintă decât diferitele clipe ale existenţelor. Morţii noştri nu sunt îngropaţi sub glie ci în inimile noastre; ei trăiesc în noi, în felul cum noi murim cu ei. Ne sunt mai apropiaţi decât dacă i-am ţinea îmbrăţişaţi; sunt împreună cu noi în ori şi care clipă. Să ne îngrijim să nu vadă decât fapte şi să n'audă decât cuvinte vrednice de memoria lor."

Refugiul perechei regale belgiene. Locul de refugiu al perechei regale belgiene este baia de mare *La Panne.* De aici sosesc următoarele amănunţe interesante:

La Panne este foarte simpatic şi încântător. Totul este nou, curat, elegant şi vesel. Hotelul neîncălzit, prăvăliile cu marfa scăzută, câteva doamne elegante, marea care se vede din toate părţile, toate îţi dau impresia unui sfârşit de sezon dintr'o baie marină. La Panne a fost întotdeauna o baie foarte cercetată. Dela isbucnirea răsboiului însă şi-a pierdut caracterul unei băi mondene schimbându-se în reşedinţa perechei regale. Orăşelul are o poziţie minunată. Colinele de nisip pe cari sunt construite vilele şi căsuţele de lemn, dau aspectul jucăriilor de păpuşi fermecătoare şi colorate. Intreg tabloul pare a fi o vitrină împodobită cu exposeuri de Crăciun. In mijlocul vilelor mici, fermecătoare se ridică o biserică flamandă, nouă, sveltă cu turnul drept ca un plop. *In fiecare dimineaţă regele şi regina vin la biserică şi se roagă cu evlavie.* Interiorul bisericuţei e alb, lipsit de orice podoabă. Din zori de zi încep misele şi nu se sfârşesc decât la amiazi. Toţi preoţii sunt preoţi militari din armata belgiană, ajutoarele sunt făcute de către soldaţi cari sunt numeroşi şi printre credincioşi. Unul dintre aceşti soldaţi este regele *Albert,* care vine însoţit de adjutantul său. Figura-i distinsă şi simpatică se 'naltă între credincioşi, împreună cu cari se roagă şi îngenunchiază cu evlavie.

La Panne este în permanenţă expus focurilor duşmane. Bombele germane însă par a respecta orăşelul şi nu cad decât la depărtări considerabile. Populaţia cu toate că adânc îngrijată şi neliniştită nădăjduieşte că rugăciunile evlavioase ale reginei vor fi ascultate.

Ultima oră.

EXPEDIŢIA BALCANICĂ IN FAŢA UNEI NOUI FAZE?

Salonic. — **Se comunică dela cartierul principal francez: Puterile centrale au schimbat deodată direcţia de desfăşurare a armatelor lor. Aceste armate trec în Bulgaria. Se poate aştepta o nouă fază a expediţiei balcanice.**

ITALIA A DEBARCAT 50 MII OAMENI IN ALBANIA.

Paris. — **Se anunţă din Turin că Italia a debarcat în Albania 50 mii oameni. Sârbii se concentrează şi se reorganizează pentru de a continua lupta.**

INCETAREA CIRCULAŢIEI DE TRENURI INTRE ROMÂNIA ŞI RUSIA.

Bucureşti. — **Circulaţia trenurilor între România şi Rusia a încetat de 3 zile. La Ungheni s'a întrerupt comunicaţia poştei şi a telefonului. La linia ferată Reni-Ismail lucrează 10 mii soldaţi.**

ROMÂNIA NU VA PUTEA IMPIEDECA TRECEREA RUŞILOR.

Bucureşti. — **„Seara" scrie: România nu va putea împiedeca trecerea trupelor prin Dobrudja, care nu se poate apăra. România va ceda mai în grabă trecerea Ruşilor decât să facă din teritorul său teatru de răsboiu. România probabil va protesta numai.**

Redactor responsabil: **Constantin Savu.**

S'au perdut

de şase septămâni **o iapă** de 3 ani înferată la partea dreaptă a grumazului cu Nr. 19. Părul ei e de coloare mârcă şi **un mânz** mârc gălbinior, de şapte luni. Cari dau de urma lor să se adreseze la

Florian Crâsta Boian
(Ci 2545—3) Egres (Torontál m.)

VINURI

vechi şi noui de vândut.

Adresativă cu toată încrederea la proprietarul de vii din Şiria (Világos) *Petru Benea,* căci Vă trimite numai vinuri bune, curate şi pe lângă preţurile cele mai moderate.

Vinuri vechi din anii 1913 — 1914

Vin alb — — —	1·40	1·15
Rizling — — —	1·50	1·20
Roşu de Miniş —	1·80	1·30
Carbonet — —	1·60	—·—

Vinuri noui din anul 1915.

Vin alb — — — — —	—·88
Rizling — — — — —	—·90
Şiller — — — — —	—·96

Vinul se expdiază cu rambursă dela 50 litri în sus sub îngrijirea mea proprie.

Vase dau împrumut pe timp de două luni.

Pentru calitatea vinului garantez.

Ci 2512 **Petru Benea**
propr. şi neg. de vinuri
Világos (Arad m.

PENTRU „CARTEA DE AUR ROMÂNEASCĂ"

nu uitaţi să trimiteţi redacţiei „Românului" orice act, dovadă de vitejie :-: ∴ săvârşită de eroii noştri. ∴ :-:

TELEFON NRUL. 750.

CEL MAI MODERN INSTITUT TIPOGRAFIC ROMÂNESC DIN UNGARIA ŞI TRANSILVANIA

TELEFON NRUL. 750.

„CONCORDIA"

: SOCIETATE PE ACŢII. :

ARAD

STRADA ZRINYI. NRUL. 1|a.

Fiind aprovizionat cu cele mai moderne maşini din străinătate şi patrie ca: maşini de cules, maşini de tipar, maşini de tăiat şi maşini de vărsat clişee, precum şi cu cele mai moderne litere primeşte spre executare tot felul de opuri, reviste, foi, placate, registre, tipărituri pentru bănci şi societăţi, precum şi tipărituri advocaţiale, invitări de logodnă, cununie şi pentru petreceri. Anunţuri funebrale se execută cu cea mai mare urgenţă. Se execută tot felul de lucrări în această branşă dela cele mai simple până la cele mai fine.

Executare promptă. :

Preţuri : moderate :

Tiparul tipografiei „Concordia" societate pe acţii în Arad. — Editor responsabil: LAURENŢIU LUCA.